

Musikfaget kan ikke målstyres

Interview med filosof Steen Nepper Larsen

af Erik Lyhne

Februar 2016

CV: f. 1958 i Søborg.

- Lektor ved Campus Emdrup; Danmarks Pædagogiske Universitet, Aarhus Universitet, 2009->
- Student fra Nyborg Gymnasium, 1974-1977.
- Cand. mag. i historie og samfundsfag fra RUC.
- Fastboende fuldtidshøjskolelærer på Krogerup Højskole (filosofi, retorik, sociologi, idræt), 1992-1999.
- Anmelder tilknyttet bl.a. *Information* og *Dansk pædagogisk Tidsskrift*.

Seneste bøger:

1. *Neurovidenskab. En udfordring for filosofisk tænkning*, GNOSIS Vedhæftning Nr. 2, Kbh. 2008;
2. *Kategoriale tydninger af den kognitive kapitalisme med særligt henblik på at begribe samtidens trang og tvang til kreativitet*, GNOSIS Vedhæftning Nr. 3, Kbh. 2008;
3. *Philosophy Matters! Samtidsdiagnostiske tydninger i den plastiske hjernes æra*, GNOSIS Vedhæftning nr. 5, Kbh. 2009. Kan nedtages som pdf-filer via www.gnosis.au.dk ;
4. Inge Kryger Pedersen & SNL (red.): *Sociologisk leksikon*, Hans Reitzels Forlag, Kbh. 2011;
5. *Dannelse – en samtidskritisk og idéhistorisk revitalisering*, Fjordager 2013;
6. *Menneskets plastiske hjerne – gådefuld og genstand for store forventninger*, Fjordager 2015.
7. *At ville noget med nogen - filosofiske og samtidskritiske fragmenter om dannelse og pædagogik*. Forlaget TURBINE, Aarhus

Kontakt: stla@edu.au.dk og www.gnosis.au.dk

Hvad var din oplevelse af musik op gennem din skolegang?

Jeg synes, at den musikundervisning, jeg havde i folkeskolen, var pauver. Den foregik primært ved, at en spillelærerinde spillede klaver, mens vi sang til. Folkeskolen var for mig ikke det store musikalske orgie af glæde og fryd. Men i gymnasiet ændrede det sig. Vi fik en ung, nyuddannet lærer fra Holger Laumann-skolen, som indførte rytmisk musik i enhver tænkelig udgave. Det kom til at swinge. Vi var på det tidspunkt også begyndt at lave bands selv, og hele byen og ungdomslivet summede af musik.

Hvilken musikalsk opvækst havde du derhjemme?

Jeg kom fra en familie, der elskede musik. Min far spillede meget klaver, og jeg selv gik også til klaver. Men jeg syntes, det blev for ensomt og entydigt bare at skulle spille efter noder, så jeg stoppede, da jeg var 12 år. Sidenhen blev jeg mere og mere optaget af rytmisk musik, akkorder og samspil. Derhjemme hørte vi meget musik i mange forskellige genrer. Alt fra The Beatles, til Louis Armstrong, til Händel. Da jeg var 13 år, hørte jeg "Water Music" af Händel på Nyborg Slot. Jeg blev virkelig betaget af barokmusikken og hele oplevelsen til koncerten. Det var en af de mest skelsættende musikalske oplevelser for mig. Koncerten lærte mig at lytte til musik og lærte mig, hvordan der kan opstå en formidabel klang i et stort orkester sammensat af mange forskellige instrumenter.

Hvad betyder musik-kreative processer for børn?

Jeg tror, de er underkendte i den nye folkeskolereform, hvor der er mere fokus på at læse og regne. Musik og andre kreative fag spiller andenviolin og kan tilsyneladende ikke konkurrere med PISA-undersøgelser. Det, mener jeg, er meget forkert. Jeg mener, at vi gennem musik udvikler vores sensibilitet og vores evne til improvisation og samarbejde. Vi lærer at lytte os ind på kulturer og tider, der er fjerne fra vores egen, og det er meget vigtigt. Jeg tror principielt, det betyder noget for alle, hvis der bliver åbnet for musikkens sluser af en vidende 'formidler'.

Hvordan sikrer vi, at vi får plads til de musik-kreative processer i en varieret undervisningsform?

Det gør vi ved fortsat at opretholde et højt niveau i undervisningen - også på musikskolerne. Musikskolerne er vigtige, og de giver folk mulighed for at afprøve forskellige instrumenter og talenter. Men det er også op til den enkelte skole at tale de æstetiske og kreative fag op, så de ikke bliver overskygget af en konkurrence- og PISA-test-logik. Vi har ikke kun musik for at kunne præstere bedre i dansk og matematik. Musik har sin egen kraft og er noget værd i sig selv. Jeg synes, at hele diskussionen om transfereffekt af musik er forrykt, fordi den reducerer musik til at være et redskab for noget andet. På samme måde som det er tilfældet for sprog, kan musik ikke reduceres til et redskab. Man kan ikke tale sig ud af sproget, ikke synge sig ud af alle sangskatte, og man kan heller ikke tale sig ud af musikken. Musik skal man lytte til, og den har ikke

redskabskarakter. Musik er musik. Alt muligt andet er alt muligt andet, fx støj eller uddannelsespolitik.

Du siger, at det musiske ikke fylder meget i en såkaldt "PISA-test-kultur". Hvorfor tror du, denne kultur er opstået?

På grund af vidensøkonomiens indtog eller med et bedre begreb: den kognitive kapitalisme. Det sker i stadig højere grad, at viden vareliggøres og bliver en strategisk produktiv kraft. Det betyder, at viden og tænkning i dag ikke anses for at være noget værd i sig selv, men primært er en anledning til, at vi kan opfinde nogle produkter, vi kan sælge. Hele vores hidtidige virke, herunder æstetiske og videnskabelige virker, skal nu puttes ind i en kortsigtet og altforblændende konkurrencemodell. Det rammer musikken, universiteterne og videnskaben. Alt, der ikke lader sig formalisere, efterteste og putte i modeller, er ikke længere vigtigt. Musik kan ikke på samme måde som dansk og matematik måles, og derfor er man begyndt at snakke om transfereffekten. Den gør musik målbar, og det kan måske skabe lydhørhed og opmærksomhed omkring faget på en pervers facon. Men det ikke-målbare i musikken er hele den sanseoplevelse, den aktiverede krop, rytmen og de følelser, der opstår, når man hører den. Musik lagres i hukommelsen som andre sanseindtryk, og det er med til at kvalificere os som mennesker. Jeg tror i øvrigt, at hele PISA-test-logikken og karaktærræset ødelægger glæden ved alle fag - også dansk og matematik.

Der er tidligere lavet en kulturkanon, og der er snak om at lave en ny. Hvad er din mening om kanoner?

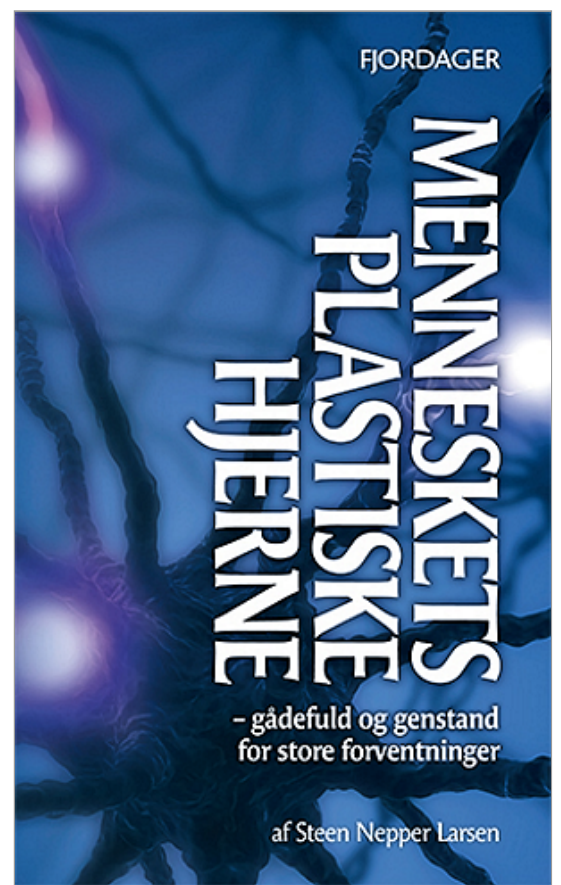
Jeg mener ikke, at vi kan bruge dem til noget. Med en dansk kulturkanon blev der skabt et skel: os mod de fremmede. Men forestillingen om en national kanon bygger på en løgn. Der er ingen dansk malerkunst, ingen dansk filosofi og ingen dansk musik, som er upåvirket af det internationale. Al musik er global verdensmusik. Selvfølgelig er der forskel, på hvilken kultur og hvilken tid man befinder sig i rent musikalsk, og selvfølgelig er det vigtigt at oparbejde en viden om den kultur, man er rundet af. Jeg er ikke imod historisk bevidsthedsindsigt, og jeg synes også, det er vigtigt at kende til den danske musiktradition. Men det skal man ikke, fordi den er dansk, men fordi den - eller snarere dele af den - har kvalitet.

Platon sagde: "Musik giver universet en sjæl, der giver sindet vinger, fantasien flugt, alvoren charme, og den giver muntherhed og liv til alt." H. C. Andersen sagde: "Hvor ord svigter, taler musikken". Einstein: "Fantasi er vigtigere end kundskaber". Hvorfor har musikken betydet så meget i kulturen, når den har så pauvre vilkår i dag?

Musikken giver i allerhøjeste grad mennesket en mulighed for at overskride sig selv og blive en del af noget større. Musik er noget, der invaderer kroppen og inkorporeres i mennesket. Man får lyst til at bevæge sig og falde ind i rytmen, når man hører musik. Kroppen må være forudisponeret til at reagere på lyd, og mennesket må have en grundlæggende lyst til at transcender sig selv for at blive en del af noget større. Vi er omvarende og letantændelige resonansorganismer. Mennesket har tilbage i evolutionshistorien brugt musik til at lave lyde og larm. Det samme gør børn. Musikken er en del af vores måde eksplorativt at udfolde vores færden i universet på. Det er et universelt fænomen, som ses i alle kulturer. Mennesket har gennem tiden også været optaget af at efterligne naturens lyde, men også af at lave artificiel sound, der ikke foreligger noget sted i universet. Jeg tror grundlæggende, at vores art er nysgerrig - også når det gælder musik.

Hvordan kan man bringe de musiske læreprocesser ind i folkeskolen?

Det kan man ved at lege dem ind, bryde reglerne og gøre musikfaget til noget, der ikke kan målstyres. En dansklærer kan for eksempel bruge musik til at understøtte et digt og undersøge, hvad musikken kan bidrage med i forhold til sproget. Det er også vigtigt at åbne elevernes øjne og ører for noget andet, end de er vant til. En god lærer er en, der åbner døren på klem for den musik, der ikke bliver præsenteret for eleverne via

ungdomskulturen eller markedet. Giv eleverne hvad de ikke ved, de kan få glæde af og blive berørt af og luk vinduerne for den anmassende, allestedsnærværende og alt for ofte kvalitetsløse og formidentiske popmusik

Hvordan får vi plads til det musiske og æstetiske i folkeskolen?

Ved at der bliver kæmpet på alle fronter. Forældre, børn, lærere og kulturpersonligheder må gå imod det kortsynede, instrumentalistiske syn nemlig, at vi kun har og opretholder noget, fordi det tjener noget andet. Det gør kulturen grim. Hvis vi skal gøre den smuk, må vi give alt det, de andre opfatter som omveje, luksus og udgifter, en selvstændig eksistens. Vi skal lære at bekæmpe funktionalistiske reduktionismer og gøre musik til det, den er. Musik har en værdi netop som musik. Den er paradoksalt nok sin egen begrundelse, selvom den slet ikke er ude i et begrundende ærinde.